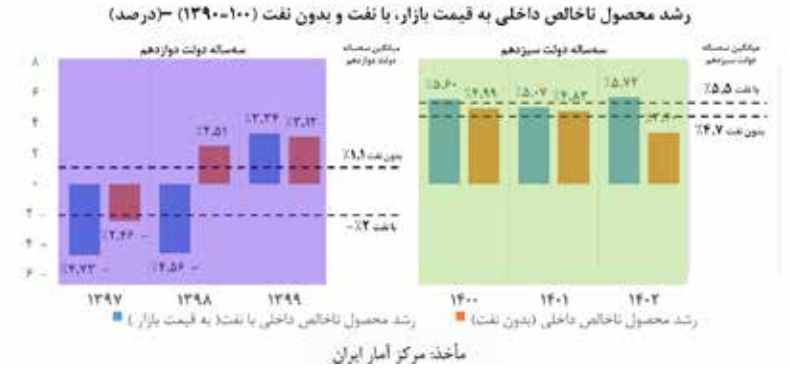

چهارشنبه ۳ مرداد ۱۴۰۲ - سال هشتم - شماره ۹۷۲

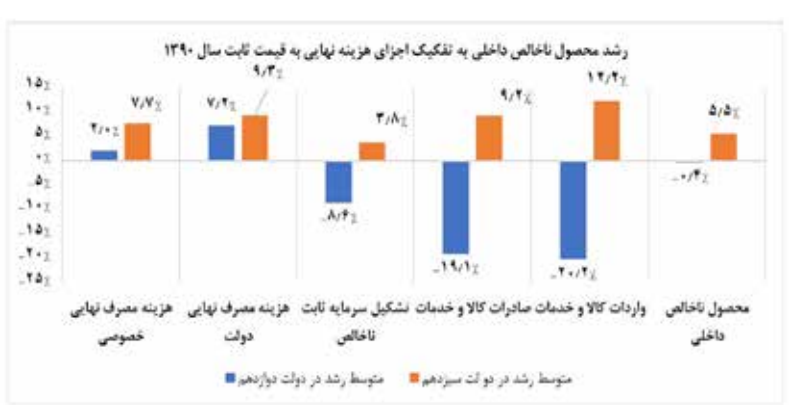
اقتصاد

رشد اقتصادی به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصاد کلان، نشانگر میزان افزایش کل تولید کالا و خدمات کشور در یک دوره زمانی مشخص است و تأثیر مستقیم بر سطح رفاه خانوار دارد. چنانکه در نمودار زیر مشاهده می‌شود، به طور متوسط نرخ رشد تولید ناخالص داخلی در طول سال‌های دولت سیزدهم (۱۴۰۲–۱۴۰۰) برابر با ۵٫۵ درصد بوده است. همچنین طبق آمارهای فصلی مرکز آمار ایران، اقتصاد ایران بر خلاف سالهای ۹۷ و ۹۸ که گرفتار رندهای منفی پیاپی بود، از فصل دوم سال ۱۳۹۹ تا فصل چهارم سال ۱۴۰۲ (فصل پیاپی) دارای رشد مثبت بوده است.

نکته حائز اهمیت آنکه رشد اقتصادی سالهای مذکور صرفاً وابسته به صادرات نفت نبوده، بلکه نرخ رشد تولید ناخالص داخلی بدون نفت در طول سال‌های دولت سیزدهم (۱۴۰۲–۱۴۰۰) به طور متوسط برابر با ۴٫۴ درصد بوده است. همچنین طی سه سسال دولت سیزدهم، بخش صنایع و معادن رشد متوسط ۶٫۹ درصدی و بخش خدمات رشد ۵٫۴ درصدی را تجربه نموده است.

نمودار زیر نیز نشان می‌دهد که هم در بخش خارجی و هم در حوزه سرمایه‌گذاری، دولت سیزدهم توانست رشدهای منفی دولت دوازدهم را کاملاً معکوس نماید. همچنین رشد مصرف نهایی بخش دولتی (که شاخصی از خدمات عمومی است) و همچنین رشد مصرف نهایی بخش خصوصی (که شاخصی از رفاه است)، در دولت سیزدهم تفاوت جدی با میانگین دولت دوازدهم داشته است.

در جدول زیر، عملکرد رشد اقتصادی سه ساله دولت سیزدهم با میانگین رشد اقتصادی با نفت و بدون نفت در دوره‌های ۱۰ ساله، ۲۰ ساله و ۲۵ ساله مقایسه شده است که بیانگر تمایز روشن عملکرد اقتصادی سه ساله اخیر در بخش واقعی اقتصاد است.

سال	میانگین ۲۵ ساله	میانگین ۲۰ ساله	میانگین ۱۰ ساله	نمودار روند سیزدهم
۱۳۹۷	۱۳۹۷	۱۳۹۷	۱۳۹۷	۱۳۹۷
۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۸
۱۳۹۹	۱۳۹۹	۱۳۹۹	۱۳۹۹	۱۳۹۹
۱۴۰۰	۱۴۰۰	۱۴۰۰	۱۴۰۰	۱۴۰۰
۱۴۰۱	۱۴۰۱	۱۴۰۱	۱۴۰۱	۱۴۰۱

حصول موفقیت‌های فوق در بخش واقعی اقتصاد، در شرایطی صورت گرفت که پیش‌بینی نهادهای بین‌المللی از عملکرد رشد اقتصادی کشور در سه سال گذشته، همواره کمتر از نتایجی بود که در عمل حاصل شد. جدول زیر که بر اساس گزارش‌های «چشم‌انداز اقتصادی» صندوق بین‌المللی پول تدوین شده، گویای این واقعیت است. IMFرشد اقتصادی ایران برای سال ۲۰۲۱ میلادی را ۲٫۵ و ۳٫۲ درصد پیش‌بینی کرده بود اما رشد محقق شده در این سال ۴٫۷ درصد بوده است. برای سال ۲۰۲۲ میلادی نیز رشد اقتصادی در گزارش‌های فوق، ۳ و ۳٫۲ درصد پیش‌بینی شده بود اما رشد ۳٫۸ درصدی در این سال محقق شد. همچنین برای سال ۲۰۲۳ میلادی، پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول برای رشد اقتصادی در گزارشهای فوق، ۲ و ۳ درصد بود که در نهایت بر اساس گزارش منتشر شده در ماه آوریل سال ۲۰۲۴ میلادی، ایران شاهد رشد اقتصادی ۴٫۷ درصدی در سال ۲۰۲۳ بوده است.

رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۱	رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۲	رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۳
پیش‌بینی شده در سال ۲۰۲۱	پیش‌بینی شده در سال ۲۰۲۲	پیش‌بینی شده در سال ۲۰۲۳
۲٫۵ و ۳٫۲	۳٫۲ و ۳٫۳	۳٫۲ و ۳٫۳
تحقق یافته	تحقق یافته	تحقق یافته

همچنین بر اساس گزارش بانک جهانی در بهار ۲۰۲۱، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی برای سال ۱۴۰۰، برابر با ۲٫۱ درصد پیش‌بینی شده بود، که رشد تحقق یافته، ۲٫۶ واحد درصد بیش از این پیش‌بینی بود. همچنین بر اساس گزارش بهار ۲۰۲۲، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی در سال ۱۴۰۱ برابر با ۳٫۳ درصد پیش‌بینی شده بود، که ۰٫۵ واحد درصد کمتر از رقم تحقق یافته بود. رشد اقتصادی سال ۱۴۰۲ نیز در گزارش بهار ۲۰۲۳ بانک جهانی، ۲٫۴ درصد پیش‌بینی شده بود، اما رقم تحقق یافته رشد در این سال، بیش از دو برابر رقم پیش‌بینی شده بود. این موارد نشان می‌دهد عملکرد اقتصاد ایران در دوره دولت سیزدهم در حوزه رشد اقتصاد «فراتر از انتظار» نهادهای تخصصی بین‌المللی بوده است.

پیش‌بینی بانک جهانی	رشد تولید ناخالص داخلی
پیش‌بینی بانک جهانی	رشد تولید ناخالص داخلی
۲٫۴	۲٫۴
۳٫۸	۳٫۸
۴٫۷	۴٫۷
تحقق یافته	تحقق یافته

ارقام فوق، مربوط به عملکرد اقتصادی گذشته بود. اما ناظر به آینده، دولت سیزدهم اقتصاد کشور را به چشم‌اندازی تحول می‌دهد؟ مطابق نمودار زیر، پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی برخی کشورهای منطقه برای سال جاری که توسط بانک جهانی انجام شده، بالاترین رشد با میزان ۵ درصد را برای ایران نشان میدهد.

سرمایه‌گذاری

اهمیت سرمایه‌گذاری در فرایند رشد و توسعه اقتصادی در اکثر نظریات رشد و توسعه مورد تأکید قرار گرفته‌است. سرمایه‌گذاری شرط لازم برای دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی است و عملکرد نامناسب در حوزه سرمایه‌گذاری، سقف رشد اقتصادی سالهای آتی را به شدت محدود می‌کند.

میانگین رشد سرمایه‌گذاری در ساختمان و ماشین‌آلات در دوره سه ساله دولت سیزدهم به ترتیب ... و ... درصد بوده است. این در حالی است که ارقام فوق در سه سال پایانی دولت دوازدهم به ترتیب ... و ... درصد بود. تفاوت این ارقام، در واقع تفاوت میان «رهاندگی اقتصاد» با «مدیریت اقتصاد» در شرایط بین‌المللی نسبتاً مشابه است. نکته حائز اهمیت اینکه رشد سرمایه‌گذاری در دولت سیزدهم، حتی بیش از رشد اقتصادی بوده است به گونه‌ای که بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران، سهم تشکیل سرمایه از تولید ناخالص داخلی از ۱۹٫۶ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۲۲٫۲ درصد در سال ۱۴۰۲ رسیده است. این موضوع نویددهنده ظرفیت بالاتر رشد اقتصادی برای

سالهای آتی است.

در جدول زیر نیز عملکرد رشد تشکیل سرمایه به تفکیک دو بخش ساختمان و ماشین‌آلات، در دولت سیزدهم در مقایسه با بازه‌های ۲۰، ۲۵ و ۳۰ ساله پیش از آن ارائه شده است و دلالت واضح آن، نیازمند شرح نیست.

سال	میانگین ۲۵ ساله	میانگین ۲۰ ساله	میانگین ۱۰ ساله	نمودار روند سیزدهم
۱۳۹۷	۱۳۹۷	۱۳۹۷	۱۳۹۷	۱۳۹۷
۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۸
۱۳۹۹	۱۳۹۹	۱۳۹۹	۱۳۹۹	۱۳۹۹
۱۴۰۰	۱۴۰۰	۱۴۰۰	۱۴۰۰	۱۴۰۰
۱۴۰۱	۱۴۰۱	۱۴۰۱	۱۴۰۱	۱۴۰۱

بازار کار

نرخ بیکاری در طول سال‌های فعالیت دولت سیزدهم روند کاهشی داشته و از ۹٫۲ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۸٫۱ درصد در سال ۱۴۰۲ رسیده است. به‌گونه‌ای که نرخ بیکاری مردان نیز از ۷٫۹ درصد در سال ۱۴۰۰ به رقم بی‌سابقه ۶٫۶ درصد در سال ۱۴۰۲ و نرخ بیکاری زنان از ۱۶ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۱۵ درصد در سال ۱۴۰۲ رسیده است. کاهش نرخ بیکاری طی سه سال اخیر در شرایطی محقق شده که در این مدت شاهد افزایش نرخ مشارکت بودیم و نرخ مشارکت از ۴۰٫۹ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۴۱٫۳ درصد در سال ۱۴۰۲ رسیده است.

نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر فارغ التحصیلان آموزش عالی نیز در طول سال‌های دولت سیزدهم با کاهش روبرو و از ۱۳٫۶ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۱۲٫۹ درصد در سال ۱۴۰۱ و ۱۱٫۸ درصد در سال ۱۴۰۰ رسیده است. کاهش نرخ بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی در میان زنان بیشتر از مردان بوده، به‌گونه‌ای که از ۲۲٫۸ درصد در سال ۱۴۰۰ با ۲۰٫۵ واحد درصد کاهش به ۲۰٫۳ درصد رسیده است.

موضوع جالب توجه آنکه عملکرد اقتصاد ایران در دوره دولت سیزدهم در حوزه کاهش نرخ بیکاری، «فراتر از انتظار» نهادهای تخصصی بین‌المللی بوده است. بر اساس گزارش‌های «چشم‌انداز اقتصادی» صندوق بین‌المللی پول، نرخ بیکاری در ایران برای سسال ۲۰۲۱ میلادی ۱۰ و ۱۶٫۷ درصد پیش‌بینی شده بود اما عددی که محقق شد، برابر با ۹٫۲ درصد بوده است. برای سال ۲۰۲۲ میلادی نیز این نرخ ۹٫۴ و ۱۱٫۷ درصد در گزارشات منتشر شده پیش‌بینی شده بود اما شاهد تحقق نرخ بیکاری ۹٫۳ درصدی در این سال بودیم. همچنین، برای سال ۲۰۲۳ میلادی، پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول برای نرخ بیکاری ۹٫۴ و ۱۰٫۵ درصد بوده است که در نهایت بر اساس گزارش منتشر شده در ماه آوریل سال ۲۰۲۴ میلادی، ایران شاهد نرخ بیکاری ۹ درصدی در سال ۲۰۲۳ میلادی بوده است.

مقایسه با پیش‌بینی هایIMF	میانگین در سال ۲۰۲۱	میانگین در سال ۲۰۲۲	میانگین در سال ۲۰۲۳
پیش‌بینی شده در سال ۲۰۲۱	پیش‌بینی شده در سال ۲۰۲۲	پیش‌بینی شده در سال ۲۰۲۳	پیش‌بینی شده در سال ۲۰۲۳
۲٫۵ و ۳٫۲	۳٫۲ و ۳٫۳	۳٫۲ و ۳٫۳	۳٫۲ و ۳٫۳
تحقق یافته	تحقق یافته	تحقق یافته	تحقق یافته

توزیع درآمد ونرخ فقر

آخرین گزارش بانک جهانی از وضعیت فقر در ایران نشان می‌دهد که نرخ فقر براساس معیارهای ۳٫۶۵دلار و ۶٫۸۵دلار در روز، طی سه سال اخیر کاهش یافته است. همچنین این گزارش نشان از بهبود توزیع درآمد ناشی از رشد فراگیر و پرداخت‌های یارانه دارد. در سال‌های ۱۳۹۹/۱۴۰۰ و ۱۴۰۱/۱۴۰۲، نرخ فقر بر اساس معیار ۶٫۸۵ دلار آمریکا در روز، از ۲۹٫۳ درصد به ۲۱٫۹ درصد کاهش یافته است و ۶٫۵ میلیون ایرانی از زیر خط فقر خارج شده‌اند. این در حالی است که در سه سال پایانی دولت دوازدهم، دقیقاً روند معکوس در این زمینه طی شده بود و نرخ فقر از ۲۱٫۶ درصد به ۲۹٫۱ درصد رسیده بود.

در خصوص نحوه توزیع درآمد بین دهک‌های مختلف نیز عموماً از شاخص ضریب جینی استفاده می‌شود. ضریب جینی عددی بین صفر تا یک است. اگر ضریب جینی برابر با صفر باشد، به این معناست که توزیع درآمد یابثروت کاملاً مساوی است (همه افراد درآمد یابثروت یکسانی دارند). در صورتی که ضریب جینی به یک نزدیک‌تر باشد، نشانگر نابرابری بیشتر است. روند ضریب جینی مطابق آمارهای مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که در سالهای ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱، نابرابری در کشور کاهش یافته و به کمترین میزان سالهای اخیر خود یعنی ۰٫۳۸۷۷ رسیده است.

طی سه سال دولت سیزدهم و به گزارش بانک جهانی، خانوارهای دهک پایین رشد مصرف بالاتری نسبت به دهک بالا تجربه کردند و این امر موجب کاهش نابرابری شد. طی این مدت، ترکیبی از سیاستهای افزایش دستمزد، افزایش درآمدهای ناشی از خوداشتغالی، و افزایش یارانه نقدی به رشد مصرف و کاهش فقر کمک کرده است. نکته حائز اهمیت آنکه نه تنها عملکرد سه ساله اخیر در کاهش فقر و بهبود توزیع درآمد کاملاً مثبت بوده، بلکه پیش‌بینی بانک جهانی از روند نرخ فقر در ایران نیز کاهشی است به گونه‌ای که پیش‌بینی شده نرخ فقر در سه سال آینده حدود ۳ واحد درصد کاهش یابد. لذا دولت سیزدهم، اقتصادی را تحول‌یول دولت آتی می‌دهد که دارای چشم‌انداز رشد اقتصاد مثبت (مطابق آنچه در بخش نخست بیان شد) و چشم‌انداز کاهش نرخ فقر به سطوحی کمتر از کل دهه اخیر است.

نرخ ارز

نرخ ارز یکی از مهمترین متغیرهای اقتصاد کلان محسوب میشود که بر بسیاری از متغیرهای دیگر اقتصادی تأثیر گذار است. با تشدید تحریم‌های بین‌المللی و محدودیت در نقل و انتقال منابع ارزی، مدیریت بازار ارز اهمیت مضاعفی یافته است. اقدامات مهمی که طی سه سال اخیر در زمینه بهبود صادرات و افزایش دسترسی به درآمدهای ارزی صورت گرفت و نیز اصلاحات نهادی در مدیریت بازار ارز از جمله ایجاد مرکز مبادله ارز و طلا و اصلاح سامانه نیما که همچنان در حال تکمیل است، منجر به افزایش ثبات در حوزه ارزی شده است. بررسی آمارهای نرخ ارز غیررسمی نشان می‌دهد از روز شروع به فعالیت دولت سیزدهم تا ۲۸ تیر ۱۴۰۳، رشد قیمت دلار در بازار غیررسمی ۱۲۳ درصد بوده (از ۲۵۷۵۰ در تاریخ ۱۲ مرداد ۱۴۰۰ تا ۵۷۳۲۰ در تاریخ ۲۸ تیر ۱۴۰۳) که این رقم در مدت مشابه برای دولت دوازدهم ۴۶۸ درصد بوده است (از ۳۸۲۰ در تاریخ ۱۲ مرداد ۱۳۹۹ تا ۳۳۱۰۰ در تاریخ ۲۸ تیر ۱۳۹۹).

میانگین نرخ فروش دلار در بازار رسمی (حواله) در سال ۱۴۰۲ معادل ۳۸ هزار و ۲۲۰ تومان بود که نسبت به سال

۱۴۰۱ (۲۳۸۲۷) و سال ۱۴۰۰ (۲۳۰۵۶) به ترتیب ۴/۴٪ و ۶/۷ درصد افزایش یافت. میانگین نرخ دلار در بازار

رسمی (حواله) در سه ماه ابتدایی سال ۱۴۰۳ به ۴۱ هزار و ۴۶۶ تومان رسید که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۹/۳ درصد افزایش را نشان می‌دهد. طی سه سال گذشته، نرخ دلار در بازار رسمی ارز (حواله) در محدوده ۲۰۳۲۶ تومان تا ۴۰۵۵۲ تومان نوسان داشته است. بیشترین نوسان نرخ دلار در بازار رسمی حواله مربوط به سال ۱۴۰۱ می‌باشد. میانگین نرخ فروش دلار در بازار رسمی (اسکناس) در سال ۱۴۰۲ معادل ۴۱ هزار و ۸۸۶ تومان بود که نسبت به سال ۱۴۰۱ (۲۹۰۵۱) و سال ۱۴۰۰ (۲۵۱۷۰) به ترتیب ۱/۴٪ و ۶۶/۴ درصد افزایش یافت. یکی از مهمترین شاخصهای نشانگر بهبود بازار ارز و تسهیل تجارت، میزان تأمین ارز انجام شده است.

نقدینگی

نقدینگی به عنوان کلیدی‌ترین متغیر پولی، نقش موثری بر شکل‌دهی سایر متغیرهای کلان اقتصادی نظیر تورم و رشد اقتصادی دارد. به بیان دیگر، رشد این متغیر از یکسو با سیالیت خود امکان برهم‌زدن تعادل بازارهای مالی همچون ارز، طلا و سایر دارایی‌ها را دارد و از سوی دیگر، به عنوان یکی از نیازهای اصلی بنگاه‌های اقتصادی، به مثابه روغنی برای گردش چرخ اقتصادی واحدهای تولید محسوب می‌شود و کمبود آن منجر به رکود و مشکلات گوناگون به از جمله ناتوانی واحدهای تولیدی در ایفای به موقع تعهدات آن‌ها خواهد شد.

دولت سیزدهم پس از روند نگران‌کننده رشد نقدینگی در سالهای پایانی دولت دوازدهم، با اصلاح ابزار سیاستی کنترل مقداری رشد ترازنامه بانکها، نرخ رشد نقدینگی هدف‌گذارشده را برای سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به ترتیب، ۳۰ و ۲۵ درصد اعلام نمود که رشد نقدینگی محقق شده به ترتیب ۳۱٫۱ درصد و ۲۴٫۳ درصد در اسفندماه ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ بوده است. نقدینگی در خرداد ماه ۱۴۰۳ نسبت به رقم مشابه سال گذشته رشدی معادل ۲۶٫۸ درصد را نشان می‌دهد.

تأمین مالی از بازار سرمایه

مجموع ارزش جذب و تجهیز منابع مالی از بازار سرمایه در جدول زیر ارائه شده‌است. مجموع تأمین مالی سرمایه‌ای (اعم از تأسیس شرکت، افزایش سرمایه و عرضه اولیه) در سال ۱۴۰۲ نسبت به ۱۴۰۰ بیش از دو برابر شده است. همچنین مجموع تأمین مالی از طریق انتشار اوراق بدهی (اعم از شرکت، دولت و شهرداری‌ها) نیز در سال ۱۴۰۲ نسبت به ۱۴۰۰ حدود ۵۰ درصد افزایش یافته است.

از جمله مهمترین اقدامات دولت سیزدهم در حمایت از بازار سرمایه میتوان به ارائه مصوبه ۱۱ بندى سال ۱۴۰۰ (شامل مواردی از قبیل کاهش مالیات شرکت‌های تولیدی، استفاده از مالیات نقل و انتقال سهام برای تقویت و تثبیت بازار سهام، اختصاص مالیعی به منظور افزایش سرمایه صندوق تثبیت بازار سرمایه، مداخله بانک مرکزی در بازار بین‌بانکی و بازار ثانویه و تعیین سقف نرخ سود بین‌بانکی در سطح ۲۰ درصد)، آماده‌سازی زیرساخت‌های وثیقه‌گذاری سهام بازار سرمایه، تعیین تکلیف پرداخت سسرودهای داراییی خانوار از کل تسهیلات سامانه سجام، کاهش ۸۰ درصدی مالیات بر نقل و انتقال سهام، اجرای نمودن بسته جامع حمایتی از بازار سرمایه و فراخوان شرکت‌های بزرگ و هلدینگ‌ها برای تجدید ارزیابی در سال ۱۴۰۲، اشاره نمود.

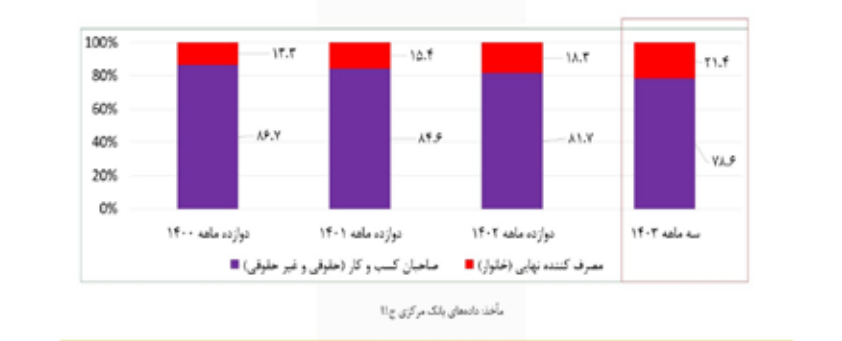
افزایش سرمایه در بانک‌های تحت مدیریت دولت

یکی از اقدامات چشمگیر دولت سیزدهم، بهبود وضعیت سرمایه بانکهای دولتی و خصوصی شده بود. مجموع افزایش سرمایه در بانک‌های تحت مدیریت دولت طی هشت سال دولت یازدهم و دوازدهم، ۲۰۱ هزار میلیارد تومان بود و ۹۴ درصد از این مبلغ، از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها انجام شد. اما دولت سیزدهم طی حدود سه سال، رقمی معادل ۲۷۵ هزار میلیارد تومان افزایش سرمایه در بانکهای دولتی و خصوصی شده صورت داد که تنها حدود ۱۵ درصد از این مبلغ (معادل ۴۲٫۵ هزار میلیارد تومان)، از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها بوده است.

تأمین مالی خرد

نمودار زیر نشانگر افزایش سهم خانوار از کل تسهیلات پرداختی بانکها است که به معنی بهبود تأمین مالی خرد تلقی می‌شود. با اقدامات صورت گرفته در زمینه مدیریت تسهیلات قرض الحسنه از دواج و اشتغال بانکها و همچنین توسعه بانکداری قرض الحسنه در دولت سیزدهم، سهم مصرف‌کننده نهایی خانوار از کل تسهیلات پرداختی، طر روند افزایشی از ۱۳٫۳ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۱۸٫۳ درصد در سال ۱۴۰۲ رسیده است.

سهم مصرف‌کننده نهایی (خانوار) و صاحب کسب و کار (حقوقی و غیرحقوقی) از تسهیلات پرداختی سال‌های ۱۴۰۲–۱۴۰۰ (بهبود سهم خانوارها از کل تسهیلات پرداختی)

سهم مصرف‌کننده نهایی خانوار از کل تسهیلات پرداختی طی رونده افزایشی از ۱۳٫۳ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۱۸٫۳ درصد در ۱۴۰۲ رسید.

تأمین مالی پایدار بودجه دولت

طی سال‌های اخیر درآمدهای عمومی (مشمول بر انواع مالیات، درآمدهای گمرکی، سود سهام و…) به عنوان درآمدهای پایدار دولت، نسبت به انواع دیگر منابع تأمین مالی دولت یعنی واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی از سهم بیشتری برخوردار گردیده است. به طور خاص، کاهش محسوس وابستگی بودجه عمومی به انتشار اوراق (استقراض) در کنار افزایش درآمدهای مالیاتی از طریق افزایش شفافیت و کاهش فرارهای مالیاتی و نیز بهبود صادرات نفت و اصلاح نرخ ارز مبنای تسعیر درآمدهای ارزی حاصل از نفت، موجب شد اتکای تأمین مالی دولت به منابع پایدار به نحو محسوسی ارتقاء یابد.

دولت سیزدهم در حوزه نظام مالیاتی، یکی از درخشان‌ترین عملکردها را داشته است. میزان تأمین مالی دولت از محل درآمدهای پایدار مالیاتی را می‌توان با استناد به تعدادی از شاخصها ارزیابی نمود. از جمله این شاخصها، نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی، نسبت درآمدهای مالیاتی به منابع بودجه عمومی و نسبت درآمدهای مالیاتی به هزینه‌های جاری است، که در نمودارهای ذیل ارائه شده است.

بهبود سهم درآمدهای مالیاتی در کل منابع بودجه، از سال ۱۴۰۰ و با ارتقای شفافیت مالیاتی از طریق اجرای کامل قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان (صدور صورت حساب الکترونیکی، اتصال پرونده‌های مالیاتی به پایانه‌های فروشگاهی، ایجاد ارتباط میان تراکنش‌های بانکی و فعالیت‌های اقتصادی) آغاز شد. این اقدامات موجب شد تا تعداد مؤدیان مالیاتی بیش از دو برابر افزایش یابد. همچنین تلاش دولت جهت کاهش فرار مالیاتی از طریق تفکیک حساب‌های تجاری از حساب‌های غیرتجاری و حرکت به سمت داده محوری و الکترونیکی کردن فرایندهای شناسایی و وصول مالیات، منجر به افزایش سهم تأمین مالی دولت از محل درآمدهای مالیاتی گردید. کسری بودجه و استقراض

۱ از ۱۰٫۱ همت سال ۱۳۹۹ حدود ۱۰۰ همت مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها بوده است. از ۲۰۸ همت سال ۱۳۹۸ حدود ۱۲ همت مازاد تجدید ارزیابی بوده است، سال ۱۳۹۷ همه ۲۹٫۶ همت مازاد تجدید ارزیابی داراییی بوده است. از ۲۶٫۷ سال ۱۳۹۵ حدود ۲۴ همت مازاد خالص تجدید ارزیابی دارایی‌های بانک مرکزی و ۱٫۳ همت تجدید ارزیابی بانکها بوده است.